

לשכת הטוענים הרבניים בישראל

580413045 (ע"ר)

www.toanim.co.il

רח' רבי עקיבא 32 ת.ד. 83 בני ברק טל: 03-6786006

פקס: 03-6786007, דוא"ל: jacobke7@gmail.com

כ"ג שבט תשע"ז
19/02/17

בס"ד

נייר עמדת לשכת הטוענים הרבניים בישראל מעקב אחר יישום חוק הסדר התדיינות בסכסוכי משפחה לקראת הדיון בנושא בוועדת חוקה 20/02/2017

ובכן, תכליתו של החוק להסדר התדיינות נועד בעיקרו להיטיב עם המתדיינים. הרעיון לכשעצמו הוא טוב מאוד, אולם ראוי לבחון לעומק האם אכן כך הם פני הדברים, היות וכפי שמסתמן למרבה הצער המספר הגבוה של מגישי תביעות לאחר שעברו את הליך המהו"ת מעיד על הליך שלמצער ברובו נראה מיותר ומסורבל ולפחות לרבים מאוד אם לא לרובם של המתדיינים ו/או המתדיינות לא הביא כל תועלת מלבד סחבת ו'השחתת זמן לריק במקרה הטוב', מאידך 'הרעת המצב, הברחות רכוש ועוד... במקרים הפחות טובים' - כפי המסתמן מהראייה בשטח, נראה שהמקרים המתוארים מאוד רבים.

עם זאת, היות והחוק כבר חוקק וכל עוד הוא קיים, הרי שהנושא כאן עתה לנסות ליישם את החוק ואין כאן המקום לדבר על ביטולו, אם כן שומה עלינו לבחון את הלקויות המשמעותיות בחוק, כיצד להבטיח מינימום פגיעה במתדיינים וכן לנסות להביא תועלת לפחות מסוימת של ההליך ולהצליח רבה כמה שיותר לאותם המקרים שבהם בני הזוג באים בתום לב וכן רוצים להגיע להבנות. – [אגב זוגות שכאלו היו גם לפני שחוקק החוק המדובר ובעיקר טרם יושם החוק בתאריך 17.7.16 (אמנם מעטים יחסית באחוזי המתגרשים אך לא מעטים במספרים) זוגות הללו פנו מרצונם ו/או בהכוונת מייצגיהם הטוענים הרבניים ו/או עורכי הדין ו/או בהכוונת בית הדין הרבני ו/או בהמלצת ביהמ"ש לע"מ (בהליך של ישוב סכסוך) ולחלקם הדבר הועיל מאוד - אך אל נשכח שזה היה בהסכמה ושאלו היו מיעוט יחסי מבין הזוגות המסוכסכים שפנו להליכים].

הטוענים והטוענות הרבניים אינם מנותקים מהנעשה בביהמ"ש והינם מטבע הדברים בקשר הדוק מאוד תדיר עם חבריהם המייצגים עימם בביד"ר עורכי ועורכות הדין המלומדים בנושא זה ובכלל, עם זאת לשכת הטוענים הרבניים המאחדת טוענות וטוענים רבניים המייצגים בעיקר זוגות הבאים להתדיין בבתי הדין הרבניים בנושא גירושין והכרוך, מעמד אישי, ירושות וצוואות וכל הקשור לדיונים בביה"ד הרבני, ולכן תתמקד ותביא בפניי וועדה נכבדה זו את נייר עמדתה בנושא והערותיה לנסות להיטיב עם יישום החוק שיהיה יותר תועלת ויכלול מינימום של נזקים בכלל, אך תשתדל לכלול בנייר עמדה זו את השגותיה ו/או הערותיה בעיקר עם יותר התמקדות בראיית נושא מורכב זה מכיוון בתי הדין הרבניים, אך לא רק (ולכן לפחות חלק מהצעות ו/או ההערות שיובאו בנייר עמדה זה כדאי ומומלץ לשקול גם עבור ביהמ"ש לענייני משפחה, כי למצער בחלקם הא בהא תליא) וכדלהלן:

1. הגשת תביעות במקרה שפגישת המהות הראשונה תקבע כחריגה מסמכות לאחר 45 יום (מכל סיבה שהיא):

לאחרונה בתי המשפט קבעו כי ניתן להגיש תביעות במקרים שפגישת המהות הראשונה נקבעה לאחר 45 יום בניגוד לסעיף לחוק 3 (ה).

הצעת לשכת הטו"ר בנושא:

לאור האמור, במקרה שהפגישה נקבעה לאחר 45 יום, יהיה רשאי הצד שהגיש את הבקשה לפי החוק להגיש את תביעותיו לערכאה המוסמכת. הדבר יחוסך מהדיינים ו/או מהשופטים זמן מיותר לדון בבקשות לקיצור הליכים. למען הסר ספק, קביעת המועד לאחר 45 יום על ידי המזכירות תהיה הקביעה אם פגישת המהות תהיה במסגרת הזמן שהוקצב בחוק או שניתן להגיש תביעות כי יחידת הסיוע אינה עומדת בתנאים שהחוק מקציב..

2. במקרה שהייתה פגישת מהות תוך 45 ונכשל הגישור, הגשת התביעות תקבע עם הגשת טופס 3 על ידי אחד הצדדים לבית הדין/בית המשפט ויחידת הסיוע ולצד השני .

עורכי דין וטוענים רבנים מתלבטים עד היום על המועד הנכון שיש להגיש תביעות כי הדבר אינו מוגדר בחוק ובתקנות באופן ברור.

הצעת לשכת הטו"ר בנושא זה:

אשר על כן, במקרה שצד אחד הודיע לפי טופס 3, ליחידת הסיוע כי אינו מעוניין בהליך ישוב סכסוך הוא יהא רשאי במידה והגיש ראשון את הבקשה, להגיש את התביעות ממועד המסירה של טופס 3 בדבר הודעה על סיום הליך הגישור. הדבר ימנע אי וודאות לגבי מניין הימים. ידוע כי עומדים לצד שהגיש 15 ימים להגיש את התביעות לערכאה המוסמכת. ועד היום לא ברור אם יש לפנות לאחר הגשת טופס 3 לבית הדין הרבני או לבית המשפט (לפי העניין) שיקצר הליכים. ולא ברור ממתי סופרים 15 ימים - מהחלטת יחידת הסיוע או ממתן החלטת בית הדין או בית המשפט.

הדבר יחוסך את זמנו של בית הדין ובית המשפט שממילא יקבע בהחלטה על קיצור הליכים במקרה שהוגש טופס 3 שמי מהצדדים לא מעוניין בהמשך ההליך, ולכן עצם הגשת טופס 3 לבית הדין /בית משפט ליחידת הסיוע וכן לצד השני, יאפשר את הגשת התביעות תוך 15 ימים לערכאה המוסמכת שיבחר הצד שהגיש את הבקשה.

3. לאפשר קיצור הליכים לא לפי רשימה סגורה אלא לפי שיקול דעת רחב של בית הדין:

מקרים רבים בהם אין כל תכלית להליך המהו"ת אך לא נקבע כל קריטריון בחוק המאפשר את קיצור ההליכים שכן מדובר ברשימה סגורה וכך הצדדים נדרשים להמתין זמן ארוך עד להליך המהו"ת, ורק כישגיעו יוכלו להסביר כי מדובר בהליך שאינו תכליתי.

הצעת לשכת הטו"ר בנושא:

להוסיף סעיף בתקנות שיכלול קיצור ההליכים לא רק בהתאם לקריטריונים שפורטו, אלא כל אדם יהיה רשאי לפרט את הנסיבות לפיהם מבקש קיצור הליכים וההכרעה תהיה נתונה "לשיקול דעת רחב" של שופט ביהמ"ש או דיין ביד"ר (לפי העניין) ללא כל קריטריון מחייב.

4. לחייב הוספת כותרת על איזה נושא מבוקש ישוב הסכסוך:

הצד הנתבע ליישוב סכסוך אינו יודע כלל על באיזה נושאים תובע המבקש והדבר מנוגד לשקיפות הקיימת בדיני משפחה והזכות שלו להתייעץ לפני הפגישה ביחידת הסיוע. האם המבקש מעוניין בגירושין או שלום בית.

הצעת לשכת הטו"ר בנושא:

להוסיף בטופס הבקשה ליישוב סכסוך שורה ובה ייכתב נושא הבקשה בלבד! (כמובן מבלי פירוט עובדות שלא לפגוע בתכלית החוק) גירושין/ שלום בית/מזונות/משמורת/רכוש וכיוצ"ב.

5. להחריג מהחוק תיקים חדשים כאשר תיקים אחרים של אותם צדדים כבר נדונו בבית המשפט או בית הדין בעבר:

עמדת לשכת הטו"ר כי החוק לא יחול היכן שהתקיימו דיונים כבר וכל שרוצה צד אחד לפתוח הליך נוסף. אין זה הגיוני שצדדים שניהלו הליכים משפטיים ארוכים יצטרכו לפנות דרך יחידת סיוע להליכי ביצוע או אכיפה, הדבר ייתר מהצדדים את ההליך לפי החוק החדש/ קיצור הליכים וזאת רק כדי להגיש את התביעות החדשות בתיקים שנוהלו בערכאות המשפטיות.

6. בית הדין או בית המשפט בבואם לפסוק בבקשות לסעדים זמניים/דחופים יתנו החלטתם לגבי קיום הליך המהו"ת או המשכו בהתאם לכל תיק ונסיבותיו:

במקרים שסעדים זמניים ו/או דחופים מוגשים במסגרת החוק, ובית הדין הרבני/בית המשפט נדרש להכריע בהם, כגון בתביעת מזונות אישה ו/או במדור ספציפי ועוד, הלוא ע"פ הדין הדתי לפיו הוא דן הוא חייב להידרש לחלק גדול ממכלול התביעות שבין הצדדים ולו בכדי לפסוק באופן צודק בבקשה לסעד הזמני, למשל האם בכלל אישה זו זכאית למזונות אישה ושמה להפך זכאית היא לסכום גדול יותר מהרגיל שאצלה זה הרגיל ופחות מכך היא לא תוכל להסתדר מינימאלית (עולה עימו ואינה יורדת עמו) האם שאלה זו תלויה גם האם שלום הבית שלה כנה (מה שהרבה פעמים הוא מנוצל רק לתביעות ממוניות) האם הגבר זכאי לסעד זמני כזה או אחר למשל מדור ספציפי האם תביעת שלום בית שלו כנה? האם בני הזוג חייבים להתגרש הלכתית באופן שמונע ממי מהם גם את דרישותיה לסעדים דחופים???

כך שבמציאות כשבית הדין הרבני מנהל דיון בסעד זמני לעתים רבות אף בטרם התקיימה פגישת מהו"ת ראשונה, נדרש בית הדין הרבני להורות לצדדים לפרוש את מכלול טענותיהם ותביעותיהם ואף להיכנס לעמקם של דברים.

בעניין האמור ומבלי להידרש לכך שלכאורה מדובר בהיפך תכליתו של החוק הדורש מהצדדים במפגיע שלא להעלות כל טענות מהותיות נרחבות עד אשר יגיעו ליחידת הסיוע, אולם הניסיון שהצטבר מראה שבפועל הדבר מביא לתחילתו של הליך שיפוטי רגיל לכל דבר עוד בטרם התקיימה פגישת המהו"ת הראשונה.

יתרה מכך במקרים מסוימים בית הדין נדרש לשלוח את הצדדים למומחים (כרופאים פסיכולוגים פסיכיאטרים ועוד) ו/או ליועצים מומחים על מנת שיוכל לבחון את הטענות ולהכריע בשאלת הסעד הזמני כך שיתכן שהצדדים יופנו ע"י בית הדין למומחה מסוים שיתחיל בהליך ייעוץ/גישור/טיפול משלו וכן יידרש להביא את אבחנתו בדו"ח לביה"ד עוד לפני או במקביל להליך שביחידת הסיוע דבר שאגב מעקר את החוק ואנו יודעים על מקרים שכאלה במפורש.

הצעת לשכת הטו"ר בנושא:

הלשכה מציעה לחוקק כי לאחר שבית הדין הרבני דן בבקשה לסעד זמני או דחוף שהחוק היום כבר מורה לו להידרש לכך, אך אם עוד לא התקיימה פגישת מהו"ת, יכריע בית הדין האם יש צורך עדיין בהליך המהו"ת ויהיה בסמכותו להודיע על תום הקפאת ההליכים עם סיום הדיון בסעד הזמני או הדחוף או הסעד לשמירת זכויות וכדו'.

7. מנועי חיתון ו/או פסולי חיתון כהן וגרושה וכיוצ"ב:

במקרה של מנועי חיתון ו/או פסולי חיתון כהן וגרושה או כל מקרה של בעיה במעמד אישי וכדו' יש להורות לי"ס לשלוח לבית הדין בכל מקרה לביורר הנושא טרם חיוב הצדדים להתייצב לפגישת המהו"ת ורק לאחר מכן לקרוא לצדדים לפגישת המהו"ת היות ויש לכך השלכות רבות גם ממונית ועוד וא"א להציע לצדדים הצעה נכונה מבלי שיתברר קודם עובדת זכאותם על פי מעמדם האישי.. כמובן יש לתת לבית הדין הרבני שק"ד רחב במקרים הללו האם להורות להמשיך בהליך בי"ס אם לאו.

8. החרגה מהחוק במקרה של אלימות במשפחה:

במקרה של אלימות במשפחה הן כנגד בן הזוג והן כנגד הילדים עדיין הזוג הנפגע יהיה פטור משיבת מהו"ת שהרי זה מצב אבסורדי לחייבו/ה לשבת עם בן הזוג הפוגע גם באם יש אלימות קשה כנגד בנה"ז וצווי הגנה נגד הפוגע. אמנם תקנה 16 לחוק מאשרת במקרים החמורים שבן הזוג נמצאת במקלט לנשים מוכות (או גברים מוכים- אם יש מקלט שכזה) להגיש תביעות באופן מיידי ללא הפנייה ליחידת הסיוע מקרים בהם הוגש כתב אישום כנגד בן הזוג בשל האלימות ו/או כאשר בן הזוג נמצא במקלט לנשים מוכות – אך לדעת לשכת הטו"ר חובה להרחיב זאת גם לאלו שלא מוגשים בעניינים כתבי אישום ואינן נמצאות במקלט לנשים מוכות, אך כן הוצאו להגנתם צווי הגנה, ולכל הפחות לתת שק"ד רחב במקרה זה לבית הדין הרבני או לביהמ"ש לפטרם שהרי לא ייתכן "לחייב אותם" לשבת ביחידת הסיוע בזמן שיש צווי הגנה בשל אלימות קשה ו/או כדו'.

9. שק"ד (שיקול דעת) לבית הדין בעניין סרבנות גט וניסיונות ל"סחטנות":

עמדת לשכת הטוענים הרבניים כי יש לתת כוח לדיינים שק"ד (שיקול דעת) לדאוג שלא ייוצר מצב כי בחסות החוק תופעות של סרבנות גט וניסיונות ל"סחטנות" במאבקים בין צדדים רק תחריף ותעצים לכך יש לתת סמכות "במקרים שכאלו" לבית הדין הרבני (לדיין ו/או לשופט – לפי העניין) לפטור מהתייצבות לפגישות מהות וכו' ולהתחיל מיד בהליך המשפטי האמור למנוע למצער ככל הניתן את הניסיון הפסול האמור של מי מהצדדים להשתמש בחוק לשוב סכסוך לצרכיו השליליים כנגד בן זוגו.

10. עמדת לשכת הטו"ר לגבי נושא "השמטת" הטו"ר מרשימת המגשרים

שבחוק:

א. ככל וישנם מקרים שכן מתאימים לגישור אך למרבה הפלא, משום מה השמיטו את הטוענות והטוענים הרבניים המגשרים מרשימת המגשרים המוזכרים בחוק הסדר התדייניות בסכסוכי משפחה...

ב. ובכן גם אם יצליחו בעזרת השם לתקן את כל הרעות החולות שבפרטי החוק ובמידה ויצליח העניין, הרי שבכל מקרה ידוע כי יישומו של החוק בפועל דורש משאבי אנוש רבים, משום כך ברור כי מערכת יחידות הסיוע שע"י בתי המשפט ובתי הדין נדרשים כל העת להרחיב את רשימת המגשרים, כך שאכן המערכת תוכל לעמוד בעומס הרב שיוצר החוק.

ג. משכך החוק החדש נדרש בצדק לאפשר מינוי של מגשרים שאינם מגשרים בהכשרתם לדוגמה עורכי דין או בעלי תואר אקדמאי וכד'.

ד. דא עקא וכעולה מעיון בתקנות החוק להסדר הדיינות במשפחה נמצא כי למרבה האירוניה שלא כעו"ד, טוען רבני ו/או טוענת רבנית גם אם הינם בעלי ניסיון רב לא יוכלו משום מה להיכלל ברשימת המגשרים וזאת חרף ניסיונם הרב והתועלת הרבה בגישור ע"י בעל ניסיון כטוען רבני המכיר היטב את ההליכים.

ה. כך בסעיף 6ב לתקנות נקבע כי "המליצה יחידת הסיוע על הליך גישור, תביא יחידת הסיוע בפני הצדדים את רשימת המגשרים לפי תקנות בתי המשפט לעניין מגשרים לפי סעיפים 79ד ו- 109 לחוק בתי המשפט (להלן -תקנות רשימת המגשרים) ותמליץ להם על סוגי מגשרים מתוך הרשימה, המתאימים למאפייניהם."

ו. ברשימות אלו לא נכללים טוענים רבניים כלל ומשכך לא יהיה ניתן להפנות כלל למגשר שהינו טוען רבני בהכשרתו ומקצועו.

ז. יתרה מכך באתר הרשמי של משרד הרווחה והשירותים החברתיים פורסם קול קורא הקורא לבעלי מקצוע להצטרף לרשימת המגשרים, עיון בקריטריונים להגשת מועמדות נותן כי המועמד להיות מגשר צריך להיות אחד מאלו:

- 1) בעל תואר אקדמי ממוסד אקדמי ישראלי מוכר, או ממוסד אקדמי זר שהוכר על ידי הגוף להכרת תארים זרים במשרד החינוך והינו מוסמך של אחד מן התחומים הבאים: פסיכולוגיה, עבודה סוציאלית, פסיכיאטריה כללית, פסיכיאטריה של ילדים ומתבגרים, בייעוץ חינוכי.
- 2) עיסוק בחמש השנים האחרונות לפחות בתחום הלימודים או חברות בלשכת עורכי הדין ועיסוק בחמש השנים האחרונות לפחות בענייני משפחה.
- 3) הכשרה בקורס עיוני ומעשי בגישור בהיקף 60 שעות לפחות.
- 4) הכשרה בקורס עיוני ומעשי בגישור בענייני משפחה בהיקף 40 שעות לפחות.
- 5) ניהול של עשרים הליכי גישור לפחות בחמש השנים האחרונות, מהם עשרה הליכי גישור לפחות בענייני משפחה.

ח. קרי; טוען רבני שהינו גם מגשר שניסיונו רב וכן התמקצעותו בנושא של חלק זה בטיפול במשפחה ובדיני משפחה יותר מעו"ס ולא פחות מעו"ד לע"מ לא יוכל להגיש מועמדות כרעהו העו"ד לשמש כמגשר ע"פ החוק החדש?! דבר שאינו מתקבל על הדעת !!!

- ט. כך אף בטופס אותו נדרש למלאות כל מגיש מועמדות לא נכללת הכשרה זו של טוען רבני כמתאים להגיש מועמדות להיכלל כמגשר ברשימת המגשרים.
- י. אמנם בהקשר זה יאוזכר כי כבר בסעיף 3 לתקנות בתי המשפט (רשימת מגשרים), התשע"ד-2014 (סעיף שכאמור לא נכלל משום מה בתקנות החוק החדש) נכתב כי כשיר להיכלל ברשימת המגשרים (ובכפוף לאישור השר בהתייעצות עם הועדה המייעצת) גם מגשר שלא עמד בתנאי הכשירות שבפסקה (א)(1) ו-(ב)(1) ברשימת המגשרים בענייני משפחה, אם הוא הוסמך לשמש טוען רבני או שרעי, ועסק בחמש השנים האחרונות לפחות בענייני משפחה.
- יא. ראוי לשים לב כי אין כל היגיון לאשר את מינויו של טו"ר אך ורק בהתייעצות עם השר דבר שאינו ישים כלל! ואין בו כל הצדקה, המבוקש כעת הינו לפעול לאשר את מינוי של טוען רבני כמגשר בתנאים מקבילים לכל בעלי ההכשרות המקבילות הנכללים ברשימה.
- יב. לשכת הטענים הרבניים סברה כי השמטה זו של מקצוע הטוען הרבני בנושא כה נדרש וחשוב זה לא נעשתה בכוונה תחילה, אלא כטעות גרידא, ומשכך שיערה כי תיקון טעות זו יכול שיעשה ללא כל התנגדות אך למרות פניות חוזרות ונשנות לגורמים בי"ס ובמשרד המשפטים לא נעשה דבר בנושא.
- יג. ככלל יצוין כי כבר בסעיף 1 לתקנות הוגדרו כבאי כוח טוען רבני ועו"ד במידה שווה, מכל מקום סעיף זה אינו משליך כלל על רשימת המגשרים שבאופן מתמיה מקצוע הטוען הרבני שאמור היה להיות כאחד ההכשרות הראשונות במעלה בכדי להיכלל כמגשרים ברשימת המגשרים בסכסוכי משפחה נדחקו לגמרי מהרשימה.
- יד. ובכן לסיכום נושא זה; עמדת לשכת הטענים הרבניים הינה 'חד משמעית' כי יש לכלול גם את הטוענות והטוענים הרבניים המגשרים בעלי הניסיון של לפחות חמש שנים ברשימת המגשרים וכן להכליל את הטו"ר גם בכלל הללו שמצוין לעייל שלפי החוק החדש מתאפשר להם מינוי של מגשרים שאינם מגשרים בהכשרתם לדוגמה עורכי דין או בעלי תואר אקדמאי ויכללו בהם גם את הטו"ר בעלי הניסיון כאמור.

בכבוד רב ובברכה

יעקב קלמן, יו"ר הלשכה

בשם לשכת הטוענים הרבניים